CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 18 (202) Vilnia, 10 červienia 1939 h. — Wilno, 10 czerwca 1939 r. Hod XII

Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Kalvaryi

(ŭ 950-yja ŭhodki Chryścijanstva ŭ Biełarusi)

Tradycyjnaja Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Vilenskuju Kalvaryju siolela adbyłasia 4.VI na św. Trojcu. Pilihrymka heta była ŭračystaściaj abchodu 950-lećcia Chryścijanstva ŭ Biełarusi. Ličačy paparadku, była jana ŭžo V-aj Pilihrymkaj.

U Biełaruskaj Pilihrymcy byli ludzi z roznych kutkoŭ našaha kraju: Vialejščyny (Žodziški, Daniušava, Višnieva, Niestaniški), Šviancianščyny (Švir, Haduciški), Pastaŭščyny, Brasłaŭščyny, Ašmianščyny, Vałožynščyny, Lidčyny, Vaŭkavyščyny, z pad Vilni i z pad Biełastoku. U Vilniu pilihrymy prybyvali ciahnikami (hrupaj da 100 asob), bliżejšyja furmankami j piechatoj, a mnoha moładzi, navat z dalokich vakolic, prybyło na roverach. Ahułam sabrałasia ŭ Vilniu na Biełaruskuju Pilihrymku kala 800 asob. Byli nia tolki Biełarusy kataliki, ale tak-ža j Biełarusy pravasłaŭnyja, nia tolki sialanie-ziemlaroby, ale j biełaruskija intelihenty. Razam z inšymi ŭčaśnikami Pilihrymki prybyŭ z dalokaj Biełastoččyny i ks. V. Šutovič, kab raram z ks. ks. St. Hlakoŭskim i V. Hadleŭskim pravodzić Biełaruskuju Pilihrymku pa Kalvaryi.

Pilihrymka pačałasia nabaženstvam u kaściele św. Mikałaja ŭ Vilni. Narodu poŭny kaścioł. Św. Imšu adpraŭlaŭ ks. V. Šutovič. Padčas Imšy pilihrymy pry akampanjamencie arhanu śpiavali papularnyja biełaruskija malitvy: „Na tvar upaŭšy", „Śviaty Boža" i inšyja. Kazańnie datarnavanaje da Kalvaryi j 950-lećcia Chryścijanstva ŭ Biełarusi skazaŭ ks. dr. St. Hlakoŭski. Nastroj byŭ śviatočny j uračysty.

Pa nabaženstvie, vyjšła pracesija na vulicu. Pracesijalny kryž u asyście, za kryžam małyja dzieci, za imi hrupa žanočaha skaŭtynhu, hrupa chłapcoŭ biełaruskich skaŭtaŭ i na čale Pilihrymki ks. dr. Hlakoŭski z ks. Šutovičam, a za imi ŭ paradku j ładzie vialikaja masa narodu. Pa vilenskich vulicach razlahałasia biełaruskaja relihijnaja pieśnia. Piajali strojna, nabožna.

Pad Kalvaryjaj sustrenuŭ Pilihrymku ks. V. Hadleŭski. Pačaŭsia abchod Kryžovaje Darohi. Nastroj pilihrymaŭ papraviŭsia jšče bolš. Padčas abchodu Kryžovaj Darohi pramaŭlali ŭsie try prysutnyja ksiandzy. Pramovy ichnija mocnyja j zrazumiełyja, — jany zrabili zdarovy upłyŭ u dušach pilihrymaŭ. Niezvažajučy na vialikuju atmosferyčnuju pieraškodu (padčas abchodu Kryžovaj Darohi biezprarыŭna padaŭ doždž) nastroj pilihrymaŭ byŭ nia tolki radasny j śviatočny, ale tak-ža j uračystamalelny. Pilhrymy piajali biełaruskija relihijnyja pieśni mahutna j entuzyjastyčna.

Abchod Kryžovaj Darohi tryvaŭ kala čatyroch hadzin času j zakončany bahasłavienstvam Najśviaciejšym Sakramentam u Kalvaryjskim kaściele. Pilihrymy zakončyli svaje nabožnyja śpievy ahulnym śpievam biełaruskaha relihijnaha himnu „Boža, što kaliś Narody"...

Hetaja Biełaruskaja Pilihrymka jšče raz paćviardžaje vialikaje zrazumieńnie ŭ biełaruskich masach patreby rodnaj movy ŭ žyćci relihijnym i ahułam u žyćci Biełaruskaha narodu.

Беларуская Філія Дзяржаўнай Гімназіі ім. А. Міцкевіча ў Вільні

Адрас: Wilno, ul. Dominikańska 3/5.

Гэтым абвяшчаецца, што 17 чэрвеня 1939 г. адбудуцца ўступныя экзаміны ў Віленскую Беларускую Дзяржаўную Гімназію.

Варункі прыйма:

У I клясу прыймаюцца хлапцы й дзяўчаты, якія: 1) маюць ня менш 12 і ня больш 16 гадоў і 2) скончылі 6 (шэсьць) ці 7 (сем) аддзелаў пачаткавай школы.

Пры паступленьні ў I клясу кандыдаты(кі) здаюць праверачны экзамін з польскае мовы, беларускае мовы, матэматыкі, гісторыі, географіі й прыроды. (Пры экзаміне з беларускае мовы трэба ўмець чытаць і пісаць).

У II і III клясу прыймаюцца дзеці на падставе экзаміну з усіх прадметаў у абыйме праграмы I і II клясы гімназіі.

Заявы прыймаюцца да 15 чэрвеня 1939 г. Да заявы трэба далучыць: 1) мэтрыку, 2) школьнае пасьведчаньне, 3) пасьведчаньне аб прышчэпе воспы, 4) дэклярацыя аб тым, што кандыдат па нацыянальнасьці — Беларус, ды пераслаць на P.K.O. (блянкет можна купіць на кожнай пошце) 10 зл. за экзамін на наступны адрас: I Państwowe Gimnazjum im. A. Mickiewicza — Filia Białoruska — w Wilnie. P.K.O. № 703304.

Postup na biełaruskaj vioscy

Napierad idzie ŭvieś śviet. Samaloty, radyjo j telefon heta nam pakazvajuć. A biełaruskaja vioska, zdajecca, na miescy staić, bo jana z hetych rečaŭ nie karystaje. Telefon u nas tolki ŭ vołaści, abo na pastarunku palicyi, radyjo ŭ chacie vučyciela. Na samalotach Biełarusy nia jeździać, choć časta ich bačać nad svaimi hałovami. Ciahnik i to dla Biełarusa svajej daražynioj mienš dastupny. Jak daŭniej, tak i ciapier, biełaruskaja vioska pieravažna piechatoj chodzie, a kali jedzie chto, dyk u drabincy na svaim chudzieńkim koniku. Oj, jakoje staroje žyćcio ŭ nas na vioscy! Praŭda, jość takija ŭ nas, što zaličajuć da postupu našaj vioski—heta modu na rovery, ale rover na błahoj darozie — heta dla čałavieka adna muka. Mnohija ciešacca j vidziać u tym postup, što naša vioska ahułam pierastała nasić łapci j pakinuła jana za saboj daŭnyja kurnyja chaty. A pamojemu, dyk i hety postup dla Biełarusa nia jość vialiki.

Sapraŭdny postup na biełaruskaj vioscy — heta toje, što naša vioska lubie być biełaruskaj, hetym jana siahońnia vielmi hanarycca j ŭmieje siabie hetkaj pakazać. Na biełaruskaj vioscy my spatykajem ludziej, što hramadzka j palityčna vyrableny naležna. Usiudy pa našych vioskach Biełarusy čujucca Biełaruami j achvotna čytajuć svaje hazety. Na pošcie pad vakoncam jany damahajucca biełaruskich hazetaŭ i za jaje z paštarom jany śpirajucca. U biełaruskich hazetach naša vioska raźbirajecca.

Siahońnia žyvy j pastupovy biełaruski duch na vioscy. Astajecca jamu pažadać dalejšaha takoha raźvićcia j pahłybleńnia ŭ biełaruskich masach. Niečaha ŭžo Biełarusam chavacca ad žyćcia j chadzić papaciomku z zadu. Davoli nam korčycca na svajej biełaruskaj vioscy! Kali ty Biełarus, dyk ty budź naturalnym Biełarusam i nikoha nia bojsia. Ty česna j spraviadliva damahajsia, kab inšyja šanavali ciabie j tvaje pravy. Kali zachočaš i pastaraješsia, dyk ty, Biełarus, možaš dacisnucca ŭ samaŭrady, a pastaraješsia j papracuješ macniej, dyk stvoryš sabie biełaruskuju svaju školu i ŭ śviatyni svaje ŭviadzieš rodnuju biełaruskuju movu. Zrabi ty heta ŭsio, dyk tady jašče lepš pakažaš śvietu sapraŭdny svoj postup! A vioska naša ŭžo na hetaj darozie staić i tolki jej vytryvać treba ŭ hetym biełaruskim žyćci.

V. D.

Zakon u spravie carkoŭnaj ziamli

Paśla vajny Pravasłaŭnaja Carkva ŭ Polščy straciła na karyść Polskaj Dziaržavy 60 tysiač hektaraŭ ziamli. Da mataryjalnaj straty Prav. Carkvy treba dadać i tyja straty, što paŭstali z pryčyny revindykacyi. Za ŭsie hetyja straty Pravasłaŭnaja Carkva mieła prava damahacca ad dziaržaŭnaha skarbu adškadavańnia. U hetaj spravie padany navat sudovym uładam adpaviednyja dakumenty. Stanovišča Katalickaha Kaścioła adnosna spornaj majemaści z Pravasłaŭnaj Carkvoj užo ŭnarmavana dahavoram Apostalskaj Stalicy z Polskaj Dziaržavaj.

Dziela ŭnarmavańnia hetaj spravy miž Pravasłaŭnaj Carkvoj i Dziaržavaj padany ŭ Sojm uradam u studni siol. zakonaprajekt. Sojmavaja Kamisija 27.V hety prajekt zakonu razhladała. Maje jon akančalna vyrašyć i naładzić adnosiny Dziaržavy da pravasłaŭnych carkoŭnych i pacarkoŭnych ziamiel. Ale ab adškadavańni zakonaprajekt ničoha nia kaža; praŭnyja adnosiny Carkvy da hetych ziamiel narmuje ŭ vielmi karotkaj formie. Pavodle zakonaprajektu maksimalna ziamielnaja ŭłasnaść pravasłaŭnaj parafii nia moža być bolšaj, jak 40 hektaraŭ, a biskupstva—150 hekt. Usie inšyja ziemli padlahajuć vykupu j parcelacyi.

АД. СТАНКЕВІЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА[17] І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хросту Беларусі: 988/9—1938/9)

IX

Цэрква—апорай беларускай нацыянальнасьці ў XVII — XVIII ст.

Унія Люблінская й Берасьцейская. Пэрыяд заняпаду Беларусі. Палажэньне Уніяцкай Цэрквы. Адносіны да яе польскіх палітыкаў, грамадзянства, духавенства. Унія—«мужыцкая» вера. Унія – беларуская гістарычная канечнасьць. Уніа — творыва й апора беларускай нацыянальнасьці.

Пасьля пэрыяду, у гісторыі Беларусі, які трываў ад XIII да XVI ст. уключна, у якім прыпадае беларуская залатая пара, што ёсьць доказам ня толькі сконсалідаваньня беларускай нацыі, але й яе вялікай творчай здольнасьці, да чаго так магутна прычынілася беларуская Праваслаўная Царква, як сродак злучнасьці й гэтым самым тварэньня беларускай нацыянальнасьці, — настаў пэрыяд цалком новы, званы часта польскім. Гэты новы пэрыяд трываў ад другой палавіны XVI ст., калі ў 1569 г., дзякуючы Люблінскай Уніі, Беларусь фармальна страціла сваю палітычную самастойнасьць,—да разбору Польскай Рэчыпаспалітай у самым канцы XVIII ст. Люблінская Унія, а па ей Берасьцейская—касьцельная — сапраўды гэта тыя слупы, ад якіх фармальна, а хутка па іх і фактычна, пачынаецца дэкадэнцыя беларускага палітычнага й культурнага жыцьця. У гэтым пэрыядзе беларуская нацыянальнасьць страціла сваю палітычную й культурную самастойнасьць. Гэты пэрыяд — гэта час заняпаду Беларусі.

Але што-ж у гэтым так зв. польскім пэрыядзе жыцьця Беларускага народу сталася з ім, з яго нацыянальнай асаблівасьцяй? Ці гэты на-

Niastača Kłajpedzkaha promysłu nia złomie litoŭskaha ekanamičnaha žyćcia

— Litoŭski promysieł nievialiki, ale jon duža chutka raście. Sioleta, pierad zaboram Kłajpedy, było ŭ Litvie 1316 pradpryjemstvaŭ, u jakich pracavała 38.227 asob. Hetyja ličby ŭ paraŭnańni z minułymi hadami śviedčać ab vialikim postupie.

Zabor Kłajpedy byŭ ciažkim udaram. U Kłajpedzkim Krai sioleta na pačatku hodu było 190 pradpryjemstvaŭ z 9.795 rabotnikaŭ. Znača, adpała 14 prac. pradpryjemstvaŭ i 30 prac. rabotnikaŭ. Pry hetym treba viedać, što adpali najbolšyja pradpryjemstvy.

Jasna, hetaja strata stvaryła vialikija trudnaści, abmien pramysłovymi vyrabami miž abodvymi krajami častkova spyniŭsia. Treba bracca za novyja vidy promysłu, jakoha vyraby było vyhadniej atrymoŭvać z Kłajpedy, abo treba ahraničać vyrab, bo adpała časć zapatrabavańnia. Ale hetyja trudnaści časovaha charaktaru j buduć pieramožany.

Nijakaha značeńnia nia maje niastača tych pradpryjemstvaŭ, jakija pracavali dla miajscovych patreb: tarfiarni, cahielni, harbarni, fabryki adziežy j vobuju, elektryčnych pryładaŭ, žjadobnych praduktaŭ, metalaŭ, mašynaŭ i im pad. Uvieś hety pieraličany promysieł Kłajpedzki z Litvoj mieŭ duža loznuju sutyčnaść. Kali čaho nia stanie,dyk astaŭšyjasia pradpryjemstvy daduć z hetym sabie radu.

Tak-ža-sama možna lohka abyjścisia j biez miasnych fabrykaŭ, što pracavali na eksport, bo astaŭšyjasia tymčasam spraviacca sami. Toje-ž-samaje treba skazać i ab tartakoch.

Horš z fabrykami celulozy j faniery. Jany ŭ litoŭskim płatnym bilansie davali značny plus, bo jany karystalisia ŭłasnaj syravinaj. Ale j heta dasca pakanać. Syravinu na celulozu Litva moža pradavać i dalej. Fabryki faniery byli dziaržaŭnyja j dziela hetaha nadta małčyma, što Niamieččyna Litvie spłacić i za henyja hrošy možna budzie fabryki faniery za łažyć u Litvie.

Mnohija dumajuć, što z niastačaj Kłajpedy prydziecca Litvie šmat płacić za manufakturu, bo tam astalisia vialikija tekstylnyja fabryki. Tak, ale heta datyča tolki vyrabaŭ z dzieravianaj voŭny, a tkaniny vaŭnianyja i poŭvaŭnianyja zmohuć vyrabić tyja pradpryjemstvy, jakija astalisia. Dla vyrabaŭ-ža z dzieravianaj voŭny buduć zbudavany novyja fabryki, na što jość volny kapitał.

Słovam, trudnaści, jakija paŭstali z niastačaj Kłajpedy, jość charaktaru časovaha, pierachodnaha. —

(*„Liet. Aidas“ 17.V.39*).

U Ukraincaŭ

30-tyja ŭhodki „Vidrodžeńnia“. 27 V. adbyŭsia ŭ Lvovie jubilejny źjezd (u 30 yja ŭhodki isnavańnia T-va) pradstaŭnikoŭ T-va „Vidrodžeńnia“. (Hałoŭnaja meta pracy „Vidrodžeńnia“ — baraćba z pjanstvam i inšymi zhubnymi nałohami.) Zjezd vykazaŭ, što „Vidrodžeńnia“ maje ciapier 15 filijaŭ i 121 hurtok. Śćvierdžana, što na Vałyni j Łemkaŭščynie niama ŭžo ani adnaho hurtka hetaha T-va, — jany źlikvidavany ŭładaj. Majemaść „Vidrodžeńnia“, jak vykazvaje bilans, siahaje 14.000 zł.

T-va ŭzajemnaha strachavańnia na žyćcio „Karpatija“. 30 V. hadavy schod T-va „Karpatija“, jakoje maje charaktar asabovaha strachavańnia, vykazvaje, što T-va ŭ spravazdaŭčym 1938 hodzie mieła 3.490 zastrachavanych z zabiaśpiečanym kapitałam 9.179.937 zł. Čysty dachod u 1938 h. — 381 strachovak z zabiaśpiečanym kapitałam 815.983 zł. Najbolšy pracent zastrachavanych stanović duchavienstva — 24 prac., dalej sialanie — 14 prac., vučyciali — 11 prac. čynoŭniki — 13, kupcy — 6, lekary — 5, ramieśniki — 4, inžyniery — 3, advakaty — 2 prac.

T-va „Skała“. Hadavy (1. VI. siol.) schod T-va „Skały“, jakoje maje charaktar relihijny, vykazvaje, što T-va maje 27.434 siabroŭ, 351 parafijalnych bibliatek — čytalniaŭ i majemaśc na sumu 142.503 zł.

род перастаў існаваць і ці яго нацыянальнасьць расьцярушылася й зьгінула? Не. Народ астаўся народам і яго нацыянальнасьць асталася непарушанай, але народ гэты апынуўся тады ў такіх умовах свайго жыцьця, што ня меў ніякай магчымасьці быць дзейным, разьвіваць далей сваю культуру, будаваць сваю грамадзкасьць і разьвівацца й жыць сваім уласным нацыянальным жыцьцём. Дзеля гэтага народ тады наш як-бы абмёр, застыў у бяздзейнасьці, заснуў. Тымбольш тады нашаму народу было цяжка, бо ўжо тады ён цалком быў пакінуты сам сабе. Вышэйшыя асьвечаныя клясы яго пакінулі, гонячыся за прывілеямі, за ўрадамі, за ўласным самалюбным дабрабытам. Праваслаўе, з якім народ зжыўся й якое ўжо было яго нацыянальнай верай, пасьля доўгай і ўпорыстай барацьбы ўступіла месца Уніі, якой сьпярша народ так баяўся й ад якой так заўзята бараніўся.

І вось-жа й у гэтым пэрыядзе беларускай гісторыі, у пэрыядзе вялікага заняпаду Беларускага народу, народ гэты ня зьгінуў. І мала таго, што ня зьгінуў, але паціху жыў і паціху далей прынамсі аберагаў сваю нацыянальнасьць і яшчэ нават даваў па крысе азнакі свайго жыцьця ў форме сякіх-такіх культурных здабычаў. Дык што-ж тут аберагала беларускую нацыю, што было тут гэным сродкам яднаньня й апоры? Як ня дзіва, але гэтым і тут было Хрысьціянства, гэтым сродкам была Уніяцкая Царква,—ня гледзячы на сваё цяжкое палажэньне, дзякуючы навязваньню ей часта чужых антынародных заданьняў і трактаваньню яе, як нешта ліхое і «мужыцкае».

Польскі урад й польскае грамадзянства пераважна з палітычных мэтаў падтрымлівалі унію й яе праводзілі.

І так, пасьля ўвядзеньня уніі Зыгмунт III адкрыта стаў па яе старане. Часта сілай, проціў волі Беларусаў, забіралі для Уніі цэрквы й царкоўную маемасьць, што ў выніку на Уніі адбівалася толькі ад'ёмна. Праўныя адносіны да уніятаў былі яўна аднабокія й несправядлівыя. Ня гледзячы на просьбы й дамаганьні Папаў

Što pišuć hazety?

Ahledziŭsia Jurka...

Za słavianskuju salidarnaść

Apošnimi časami polskija hazety pačali pakrysie pisać ab Słavianach i słavianskaj salidarnaści. Pieršy hetuju spravu padniaŭ na bačynach vilenskaha „Słova“ hien. L. Želihoŭski. Za hien Želihoŭskim pačali pisać ab patrebie słavianskaj zhody i inšyja ŭ druhich hazetach.

„*Vici*“ (orhan Sajuzu Sialanskaj Moładzi) ab słavianskaj prablemie, miž inšym, piša tak:

— Słavianskuju salidarnaść my ŭvažali niažyćciovaj, śmiešnaj staraśvieččynaj, my šukali inšych sajuzaŭ, inšaj pryjaźni, až pakul brutalnaja sapraŭdnaść nie pakazała nam, dzie była j dzie jość adzinaja praŭda prad adviečnaj niebiaśpiekaj. Dyk pakul jašče Savieckaja Rasieja dahavorycca z Ukraincami, vykanajma j my našy ŭłasnyja zabaviazańni adnosna Ukraincaŭ (treba vykanać zabaviazańni j adnosna Biełarusaŭ — red.). Chaj strapianiecca cełу hetak pasvarany słavianski śviet. Chaj i Serby zrazumiejuć, što lepš pryznać damahańni Charvataŭ, čymsia stracić ich razam z Dalmacyjaj, što kaliś była pryłučana da Venecyi.—

Hetkija hałasy ŭ polskaj presie — davoli redkaje žjavišča. „Ahledziŭsia Jurka...“ Ale lepš — ciapier, čymś nikoli.

Ab patrebie kansalidacyi ŭ Biełarusaŭ

„Беларускі Фронт“ piša: „Vielmi časta na biełaruskim hruncie, asabliva ŭ siańniašnija tryvožnyja časy, možna pačuć hutarki ab patrebie kansalidacyi bieł. hramadzianstva (biełaruskaja presa ab hetaj patrebie pisała zaŭsiody — red. „Chr. D.“). Kažuć, što nadychodziać vialikija padziei, u katorych biełaruski narod pavinien być kansalidavany va ŭsich pryhodach žyćcia.“

Pryznajučy hetyja dumki dobrymi j patrebnymi dziela praviadzieńnia ŭ žyćcio, „Бел. Фронт“ čamuści ich strymlivaje, staviačy hetkija pryčyny: 1) niastača adnej supolnaj idei, jakaja b abjednyvała ŭsich Biełarusaŭ i 2) „niezaležnaść ad čužych siłaŭ.“

Z hetaha možna sudzić, što sam „Бел. Фронт“ da kansalidacyi biełaruskaha narodu jašče nie hatoŭ. Pryčyny-ž hetaha — nijakija. Bo trudna pavieryć, kab „Бел. Фр.“ nia viedaŭ, što: 1) Biełaruski narod *adnu supolnuju ideju*, jakaja abjednyvaje ŭsich Biełarusaŭ, maje. (Hetu ideju Biełaruski narod praz svaich pradstaŭnikoŭ vyjaviŭ całamu kulturnamu śvietu ŭžo bolš 20 hod tamu — 25.III.1918 h.) i 2) što pisanina i ŭporna złosnaje pašyrańnie dumki ab tym, što byccam biełaruski ruch zaležny ad čužych siłaŭ — heta ž insynuacyja, jakuju pašyrajuć varožyja da bieł. ruchu čužyja dziejniki, kab pasvaryć biełaruskija hramadzka-ideolohičnyja ŭhrupavańni miž saboj, i hetym samym asłablać Biełarusaŭ ahułam, a taksama kampramitavać biełaruskuju nacyjanalnuju ideju.

Pierasialeńnie Biełarusaŭ i Ukraincaŭ

Maskva.(ATE). Savieckaja ŭłada biazupynna dalej pierasialaje ŭ hłyb azijackaj Rasiei z Savieckaj Biełarusi biełaruskaje nasielnictva, a z Savieckaj Ukrainy ŭkrainskaje nasielnictva. Biełaruskija j ukrainskija sialanie padčas pieravozu ich uciakajuć i zbrojna vystupajuć praciŭ hetaha balšavicka - rasiejskaha hvałtu. Vialikija transparty vyviezienych z rodnaha kraju biełaruskich sialan pryjšli niadaŭna ŭ paŭnočnyja morskija bazy.

Voś dzie nasille nad paniavolenymi narodami, ab jakim maŭčyć uvieś śviet i jaho biazdušnaja cyvilizacyja.

Hitler choča dzialić Słavaččynu

„Ukrajnski Visty“ pieradajuć z zahraničnaj presy, što kancl. Hitler choča abvieścić Słavaččynu niazdolnaj da niezaležnaha žyćcia — palityčnaha j ekanamičnaha. Dziela hetaha prajektuje padzieł Słavaččyny miž Niamieččynaj i Vuhryjaj. Čaść, zabranaja Niamieččynaj, była-b trecim niamieckim pratektaratam. U źviazku z hetym u Italii j Vuhryi pačałasia ažyŭlenaja prapahanda.

рымскіх зраўняць у палітычна-грамадзкіх правох уніятаў з лацільнікамі, зроблена гэта ня было ніколі. Епіскапы напр. уніяцкія ніколі ня былі дапушчаны да сэнацкіх крэслаў, з чаго карысталіся біскупы лацінскія.

Духавенства лацінскае адносілася да Уніі так-жа варожа. Унію й яе духавенства, ня выключаючы нават і епіскапаў, яно яўна ненавідзела й пагарджала. Гэтая ненавісьць і пагарда асабліва ўглыбляліся ў меру таго, як вышэйшыя асьвечаныя беларускія клясы, пад гэткім напорам лацінізму й полёнізму, паволі пакідалі унію, — што яны з тых-жа прычын рабілі ўжо аддаўна, — пакідалі свой абрад і мову, польшчыліся й пераходзілі ў польскае лацінства.

Сапраўды, Палякі праз Берасьцейскую унію дапялі таго, што слушна ім закідаюць расейскія гісторыкі праваслаўныя, а так-жа—што й сяньня часта можна пачуць ад беларускай праваслаўнай інтэлігенцыі, асабліва ўзгадаванай на расейскай гістарычнай літаратуры, а іменна тое, што унія Берасьцейская — гэта была вера не самастойная, а толькі праваднік, масток, які вядзе да польскасьці й лацінства.

Праўда, лепшыя сыны беларускай цэркві уніяцкай і беларускай нацыі бачылі гэтую фальшывую старану ў уніі, бачылі так-жа небясьпеку, згэтуль вынікаючую як для самай уніі, так і для Беларускага народу й у меру магчымасьці гэтаму процiўстаўляліся. Аднак яны прад гэным яўным паходам на іх цэркву й народ былі бязсільны. Небясьпеку гэту й свае вялікія крыўды яны часта прадстаўлялі Папе, а тыя, правам забараняючы пераходзіць уніятам з свайго абраду ў лацінства, часта зварочваліся да польскіх каралёў з просьбай не пазваляць на гэта беларускай арыстакрацыі. Але гэта ўсё было лішнім і дарэмным. Польскія палітыкі й нават самі каралі прыракалі паслухаць Папаў, але прырачэньня ніколі не спаўнялі й далей унію выкарыстоўвалі для сваіх мэтаў палітычных, як толькі ўмелі й хацелі. У рэзультаце Палякі праз унію забралі ад Беларусаў усё лепшае, — забралі тое, што забраць хацелі:—асьвечаную кля-

Biełaruskaja chronika

Niama likvidacyi Biełaruskaj Himnazii. Zapeŭnieńnie ministra Aśviety praf. Świentosłaŭskaha prad biełaruskaj delehacyjaj, što pastanovy likvidavać Biełaruskuju Filiju Dziaržaŭnaj Himnazii im. Ad. Mickieviča ŭ Vilni niama, — vykana. Dyrekcyja Biełaruskaj Filii atrymała z Kuratoryi Vilenskaha Školnaha Vokruhu aficyjalnaje pa viedamleńnie, što I-aja klasa Biełaruskaj Filii nia budzie źlikvidavana. Pryjmo kandydataŭ u himnaziju adčyniena j vyznačany ŭstupnyja ekzaminy.

Zachady ab adčynieńni biełaruskich kulturna-aśvietnych arhanizacyjaŭ. Za čas uradavańnia na pasadzie Vilenskaha vajavody pałk. Bacianskaha źlikvidavany amal usie biełaruskija kulturna-aśvietnyja arhanizacyi. Zahadam administracyjnaj ułady za čynieny: 1) Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury, 2) T-va Biełaruskaje Škoły, 3) Haspadarski Źviaz, 4) Biełaruski Nacyjanalny Kamitet, 5) T-va Biełaruskaj Aśviety, 6) Biełaruski Vučycielski Sajuz i zakryty niekalki biełaruskich hazet. Ciapier, kali vajavoda Bacianski z Vilni vyjechaŭ i vajavodzki pasad zaniaŭ inšy čałaviek, biełaruskaje hramadzianstva pačynaje zachady dziela adčynieńnia spynienych biełaruskich kulturna-aśvietnych arhanizacyjaŭ. Ci ŭłady ciapier pryznajuć hetuju žyćciovuju patrebu Biełarusam? — pakaža budučynia!

Biełaruski kancert, jaki nie adbyŭsia. Biełaruski Studencki Sajuz byŭ pryhatavaŭšy na subotu 3.VI siol. kancert biełaruskaj pieśni, jaki mieŭ adbycca z ŭčaściem mastaka śpievu M. Zabejdy-Sumickaha ŭ zali U.S.B. Ale rektar Universytetu ŭzaležniŭ svoj dazvoł na kancert u zali universyteckaj ad dazvołu dziaržaŭnaj administracyjnaj ułady. Administracyjnaja ŭłada dazvołu nie dała, dyk nia daŭ dazvołu j rektar Universytetu. Dziela hetaha kancert nie adbyŭsia.

Z dziejnaści Biełaruskaha Narodnaha Teatru ŭ Litvie. Dramatyčnaja sekcyja Biełaruskaha Kulturna-Aśvietnaha T-va ŭ Litvie 18.V ładziła biełaruskaje teatralnaje pradstaŭleńnie ŭ Užusoli, a 28.V siol. u Davałhovičach. Rasiejskaja hazeta „Вѣстник", padajučy reportar ab hetaj dziejnaści Bieł Narodn. Teatru, adznačaje, što litoŭskaje hramadzianstva vielmi pryjazna adnosicca da kulturnaj pracy Biełarusaŭ u Litvie, a ŭ Užusoli ŭ teatralnym pamieščańni da prysutnych na pradstaŭleńni pramaŭlaŭ miascovy probašč a. M. Černajs, vitajučy pracu Biełaruskaha Kulturna-Aśvietnaha T-va ŭ Litvie j adznačajučy jaje vialikaje značeńnie.

Mir biaz miru

(Z taktyki niamieckaj palityki)

Z taktyki niamieckaj palityki vidać, što Niamieččyna ciapier trymajecca miru „biaz miru". Zahraničnaja presa adznačaje, što Niamieččyna nie śpiašajecca vyrašyć kanfliktu z Polščaj i starajecca spravu Hdanska praciahnuć na dalej. U hetym časie niamieckaja presa maje pravodzić zajadłuju praciŭpolskuju prapahandu, a palityka budzie jści tak, kab uvahu śvietu zatrymać na kanflikcie z Polščaj u spravie Hdanska; ab spravie aŭtostrady ciapier budeć havaryć jak najmienš. Na heta składajecca šmat pryčyn i mižnarodnych i ŭnutranych — Niamieččyny. Dziela hetaha niamiecki ŭrad nia choča pryśpiašać tempa svajej palityki. U lipni pačniecca žnivo, jakoje budzie tryvać da pałaviny žniŭnia. Paśla treba zmahazynavać zboža, što maje vialikaje značeńnie ŭ vypadku vajny. Mabilizacyja ŭ letni čas adciahnuła-b rabočyja ruki ad žniva, što mahło-b mieć adjemny ŭpłyŭ na vajskovyja j palityčnyja mahčymaści Niamieččyny. Taksama j budova vajennych ukrapleńniaŭ patrabuje nia mała rabočych ruk. Ciapier pry ŭkrapleńni zachodniaj linii Zigfrida pracuje zvyš 300000 ludziej. Adbyvajecca ŭkrapleńnie j na ŭschodzie — u Ŭsch. Prusii.

су людзей і іх абшары зямельныя, а так-жа пакрысе забіралі й агулам ад Беларусаў уніятаў іх абрад і мову.

У рэзультаце такой польскай палітыкі унія на беларускіх землях у XVIII ст. была ўжо выключна верай сялянскай, прычым многа ўжо злаціненая й спольшчаная. Найбольш яскрава аб гэтым сьведчаць пастановы уніяцкага сыноду ў Замосьці 1720 г.

Дык што-ж дала Беларусам Берасьцейская царкоўная унія й ці варта было прымаць яе, калі гэтулькі, толькі збольшага да яе прыглядзіўшыся, бачым у ей заган, недахопаў, а нават і яўнай шкоды, як для беларускай цэрквы, так і для Беларускага народу? Вось-жа, ня гледзячы на ўсе гэтыя недахопы, і на ўсе тыя благія вынікі для нашай цэрквы й народу, якія былі звычайным наступствам Берасьцейскай уніі, унія гэта ўсёжтыкі мела рацыю свайго быту. Унія гэта—з пункту гледжаньня беларускага — гэта гістарычная неабходнасьць і для беларускай цэрквы й для Беларускага народу. Надта магчыма, што калі-б ня гэная унія, дык сяньня ўжо ня было-б беларускай нацыі, яна ці такім ці іншым чынам патанула-б у маскоўскім нацыяналізьме й імпэрыялізьме, куды гразьнейшым для нас, як такі-ж нацыяналізм і імпэрыялізм польскі.

Вось-жа праз унію Беларусь, праўда, шмат страціла, але, трэба прызнаць, здабыла значна больш — праз унію яна захавала веру айцоў сваіх на працягу 243 г. і прынамсі ў сваей аснове захавала так-жа й сваю нацыю. Унія дала Беларусам правільную царкоўную арганізацыю, вынікаючую з апоры аб Рымскі Прастол, у меру тагочасных палітычных варункаў адрадзіла царкоўнае жыцьцё, падняла асьвету духавенства й народу, спрыяла разьвіцьцю беларускай народнай літаратуры. Уніяцкая літаратура — гэта літаратура з натуры сваей беларуская, бо-ж яна мела на мэце выключна шырокія сялянскія масы, якіх дзякуючы гістарычным абставінам і была яна верай. Словам, унія, як бачым, гэта такая на нашых землях форма Хрысьціянства, якая найбліжэй сваей натурай да натуры беларускай, якая сапраўды зьяўляецца апорай нацыянальнай і культурнай гэтага народу.

S.S.S.R. da akružeńnia Niamieččyny nie prystupaje

(*Z pramovy kamisara Mołatava*)

Na zasiadańni Najvyšejšaj Rady S.S.S.R. 31 traŭnia sioł. Mołataŭ, jak kamisar zahraničnych spraŭ, skazaŭ pramovu, u jakoj vyjaviŭ nieachvotu ŭstupleńnia S.S.S.R. u prociŭfašystoŭski blok na čale z Anhlijaj i Francyjaj, jaki akružvaje Niamieččynu j Italiju z usich bakoŭ. Kamisar Mołataŭ ścvierdziŭšy, što demakratyčnyja dziaržavy źmianili svajo stanovišča adnosna napaśnickich planaŭ fašystoŭskich dziaržaŭ, zajaviŭ, što S.S.S.R. adnak pavinien pačakać i prakanacca, ci hetaja źmiena sapraŭdy pavažnaja j ci demakratyčnyja dziaržavy, vystupajučy prociŭ napadu ŭ adnych punktach Eŭropy, nie pazvolać napadać u inšych punktach. S.S.S.R. musić być vielmi aściarožnym, pakul pałažeńnie nia vyjaśnicca. Anhlija j Francyja zhadzilisia dać padmohu S.S.S.R. u vypadku napadu na jaho, ale pastavili takija zaściarohi, što hetaja padmoha moža być tolki fikcyjaj. S.S.S.R. nia moža zabaviazacca baranić zaatakavanyja dziaržyvy, pakul nia budzie mieć naležnaha zabiaśpiečańnia. **S.S.SR. nia dumaje zryvać z Niamieččynaj i Italijaj handlu.** Suadnosiny S.S.S.R. i Polščy palepšylisia. S.S.S.R. nie baicca pahrozaŭ Japonii.

Pramova Mołatava vielmi krepkaja. S.S.S.R. zmušaje Anhliju z Francyjaj zabiaśpiečyć nieparušnaść hranic usim prybałtyckim dziaržavam, abo adračysia j nia šukać sajuzu z S.S.S.R. Z pramovy Mołatava, zdajecca, najbolš zdavoleny Niamieččyna z Italijaj. U Anhlii j Francyi pramova Mołatava nie zrabiła nijakaha ŭražańnia.

PALITYČNYJA VIESTKI

Z Polščy

Vialikija manifestacyi polskaha sialanstva. Z hodu ŭ hod na Siomuchu „Stronnictvo Ludove" ładzić sialanskija manifestacyi va ŭsiej Polščy, dzie abymaje svajej arhanizacyjaj sialanskaje nasielnictva. Sioleta, z pryčyny zabarony administracyjnaj ułady hetkaj manifestacyi publična, pad adkrytym niebam, dziela ŭzhladu na mižnarodnaje pałažeńnie, — pachodaŭ i adkrytych sabrańniaŭ nia było. Byli sabrańni ŭ začynienych pamieščańniach. Hetak „začynienaja" manifestacyja polskaha sialanstva, zarhanizavanaha ŭ „Str. Ludovym", adbyłasia ŭ 170 pavietach. Sioleta mieła jana asablivy charaktar. Pieravyšali nastroi suproć Nia-

[redacted]

mieččyny. Manifestanty ŭ rezalucyjach vykazali, što na abaronu Dziaržavy hatovy paśviacić usio. Usiudy vykazvali haračyja sympatyi da V. Vitasa. Treba adznačyć, što ŭ hetych manifestacyjach prymali ŭčasie, jak hości, pradstaŭniki PPS i „Str. Pracy," vykazvajučy svaju hatoŭnaść supracoŭnictva z sialanami.

Słovam, siła sialanskaha ruchu ŭ Polščy davoli pavažnaja. Ale na ŭnutranuju palityku jana ciapier upłyvu nia maje. Str. Ludove, PPS i Str. Pracy stajać adnosna OZN u apazycyi. U spravach nacyjanalnych, adnosna niepalakoŭ, miž imi adnak rožnica niaznačnaja.

Uračystaje pryniaćcie savieckaha ambasadara. Prezydent Rečypaspalitaj 2 h. m. pryniaŭ u svaim pałacu novanaznačanaha savieckaha ambasadara ŭ Polščy M. Šaranova. Novy saviecki ambasadar pryjechaŭ u prezydencki pałac z vialikaj paradaj. Na placu prad pałacam vitała ambasadara polskaja hanarovaja straža z arkiestraj, jakaja adyhrała sav. dziaržaŭny himn-internacyjanał.

Z zahranicy

Saviecka-japonskija bai na mandžurskaj hranicy. Užo nie-

Dr. Jadviha i Stanisłaŭ Hrynkievičy 6)

Hygijeničnyja zaŭvahi ab hadavańni małych dziaciej

Śviežaje pavietra. Dzicia nadta ŭražlivaje na skraźniak (raptoŭnuju chvarobu). Izba adnak, dzie dzicia lažyć, musić być dobra pravietrana, kab u joj adnačasna nia było ani zachoładna ani zahorača — u dzień bolš-mienš 20—22 hradusy, a ŭ nočy 19—20 hradusaŭ ciaplini.

Izbu najlepš pravietryvać ranicaju, kali jana spratyvajecca. Kali ŭ chacie jość druhaja izba, ci mo na't maleńkaja kamoračka, dyk dobra na tuju paru dzicia pieraniaści na druhoje miesca.

Zdarovaje 4—5 tydniovaje dzicia možna *vynosić* na dvor ci harod, kali dobraja pahoda. Zdarovaje trochmiesiačnaje dzicia možna na't i ŭzimku trymać na dvary, kali niama niehadzi, a śviecić sonka. Pryvučać dzicia da vostraha pavietra nie raptoŭna a pamału; pastupienna čas prabyvańnia dziciaci na dvary možna rabić štoraz daŭžejšym. Pry błahoj pahodzie, kali padaje došč, imhła i ahułam jość syra, ci znoŭ zašmat na dvare pyłu, lepš dzicia pakinuć u chacie, pravietryŭšy dobra izbu. Ad słonka majem tolki zdaroŭje, nia možna adnak, kab jano śviaciła dziciaci prosta na hałoŭku, ci znoŭ prosta ŭ vočy, asabliva kali na dvare haračynia. Pakłaści tady na hałoŭku pałatnianuju chustačku. Ścierahčy dzicia, kab nie pakusali jaho pčoły, muchi, muraški, kamary.

Vada. Čystuju, pieravaranuju vadu možna davać, na't najmienšamu dziciaci, kali chočacca jamu pić a para karmleńnia jašče daloka. Najlepš paić vadoju z čystaha kubačka. Vielmi časta para łyžačak čystaje pieravaranaje vady zaspakojvaje dzicia.

Kupańnie. Najčaściej užo na 10-ty dzień pupavina adpadaje j pupok hoicca. Čym dzicia zdaraviejšaje j dužejšaje, tym chutčej hoicca pupok. Mały ci błahi dahlad za pupkom — zaraz pašla radoŭ, kali rady byli ŭ chacie biaz doktara, — moža być pryčynaju ciažkaje chvaroby a na't śmierci ŭ dziciaci. Pryčynaju zaražeńnia pupka budzie kupańnie ŭ papeckanaj vańnie, abo ŭ niačystaj vadzie, abo toj, chto kupaje, mieŭ papeckanyja ruki, ci mo mieŭ skuły na ciele, ci asabliva na rukach. Dziela hetaha, apošniaju paroju pryščaplajecca abyčaj, na't u adumysłovych lakarniach, nia kupać dziaciej, pakul pupavina nie adpadzie j pupok nie zahoicca. Treba-ž dzicia adnak ačyścić pašla taho, jak jano rodzicca. U suviazi z hetym jašče pierad radami narychtavać butelku čystaje alivy (najlepš pravanckaje, moža być i inšaja). Jak dzicia ŭžo rodzicca j pupavina pieraviazanaja — treba, namačyŭšy kusok vaty ŭ henaj alivie, vycirać usieńkaje cieła novarodžanaha, pačynajučy ad tvaryku, potym hałoŭku, šyjku, ručki, pachi, hrudzi, trybušok, nožki-pachviny. Adkrucić potym dzicia na plečy j vycierci plečy j nožki z-zadu. Kłu-

kalki hadoŭ miž SSSR i Japonijaj tryvaje napružańnie, jakoje stvaryła suadnosiny miž hetymi dziaržavami na Dalokim Uschodzie ni vajny ni miru. Apošnimi časami na saviecka-mandžurskaj hranicy dajšło da vielmi vostrych sutyčak miž Japoncami j savieckimi vojskami. Sutyčki hetyja paŭtarajucca adna za druhoj i davoli kryvava. Byvajuć zabityja j mnoha ranienych. Vajny, adnak, miž hetymi dziaržavami ciapier spadziavacca nia prychodzicca, bo, jak Japonii, taksama j Savietam, pačynać vajnu ciapier vielmi nia vyhadna.

„Čystka“ tych, što „čyścili“ inšych u SSSR. U niaviedama katoraj z čarhi „čystcy,“ kali „čyścili“ Tuchačeŭskaha, Zinoŭjeva j tavaryšoŭ, Vyšynski, jak prakuror, abvinavačyvaŭ, a Ulrych, jak staršynia trybunału, sudziŭ. Ciapier naśpieła tam novaja čarhovaja „čystka.“ Kamisar unutranych spraŭ Barija zapadozryŭ načalnika savieckaha hieneralnaha štabu hien. Šapašnikava ŭ „priedatielstvie.“ Pačałosia śledztva j vykryta novaja „zdradu.“ Hetaja novaja „zdrada“ Šapašnikava abymaje j sadzić na łavu dziela „vyčyščeńnia“ Ulrycha, Vyšynskaha j ichnich bližejšych tavaryšoŭ. Barija vinavacić ich, što jany zhodna z instrukcyjami niamieckaj raźviedki likvidavali ćviet aficerskaha korpusu savieckaj armii i vydatnych nievajskovych dastojnikaŭ. Słovam, samalikvidacyja.

Liha Narodaŭ, jakaja nia maje amal nijakaha palityčnaha značeńnia ŭ śviecie, jašče ad času da času robić pasiedžańni. U minułym tydni adbyłasia 105 aja sesija Rady Lihi Narodaŭ. Staršynioj hetaj sesii byŭ saviecki ambasadar u Anhlii Majski. Učaśniki sesii pahavaryli ab sim-tym. Skazali niekalki pramovaŭ ab patrebie miru. Adny druhim padkinuli sałodkija kamplementy j raźjechalisia zdavolenyja, što zrabili vialikaje dzieła. A karyści z hetaha— nikomu nijakaj.

Ab aŭtanomii Karpackaj Ukrainy. Vuharski ŭrad apaviaščaje, što sprava aŭtanomii Karpackaj Ukrainy ciapier aktualnaja j urad ab hetym nie zabyvajecca. Cikava, jak dumaje vuharski ŭrad hetu prablemu vyrašyć? Kali dumaje pastavić jaje na należny śled, dyk navošta było pralivać kroŭ i anektavać čužy kraj.

Roznyja viestki

Bury j navalnicy. Sioletni travień byŭ burny j daždžysty. U niekatorych miajscoch bury j raptoŭnyja daždžy narabili šmat škody. U Polščy najbolš ad hetaha było škody ŭ Krakaŭskim vajavodztvie j na Šlonsku, dzie reki pavylivalisia z bierahoŭ i vada źniasła šmat mastoŭ.

Kala voziera Narač, u Vilenščynie, praniasłasia hradavaja bura j abarvałasia chmara. Doždž byŭ taki silny, što na poli pavymyvaŭ hłybokija ravy.

Pažar na vakzale ŭ Varšavie. U minułym tydni vybuchnuŭ na Centralnym vakzale ŭ Varšavie, jaki jšče budujecca, vialiki pažar. Padčas hašeńnia pažaru zhinuŭ (zabiŭsia) adzin pažarnik i niekalki raniena. Strataŭ naličajuć na 3 miljony zł.

Zatanuli 2 padvodnyja łodki. 22.V. siol. padčas maneŭraŭ na mory zatanuła amerykanskaja padvodnaja łodka „Skvejłs“, chavajučy ŭ stalovaj trunie na dnie mora 59 čałaviek. Za niekalki dzion paśla hetaha zatanuła anhielskaja padvodnaja łodka „Tetis“ z 79 asobami absłuhi. Trahičnaja śmierć hetych ludziej ŭzvarušyła sumleńnie całaha śvietu.

Achviary japonska-kitajskaj vajny. Japoncy padali da viedama, što za čas japonska-kitajskaj vajny Kitajcy stracili 2.300.000 ludziej. U hetym adzin miljon zabitych. Japoncaŭ zabita 60 tysiač. Žudasny padrachunak!

Žydoŭski sud. U Zł. Št. Paŭnočn. Ameryki zarhanizavany pieršy Žydoŭski sud. Hety sud składajecca z rabinaŭ i budzie sudzić spory Žydoŭ na padstavie zakonaŭ Majžeša.

---

staść na ciele novarodžanaha dobra ad alivy schodzić.

Vočki pramyvać, jak užo była hutarka, vataju (tonieńkim, stareńkim, ilnianym pałatnom), namočanaju ŭ letniaj, čystaj, pieravaranaj vadzie. Abmyć zaŭsiody čyścieńka dzietarodnyja orhany dziciaci, kali jany papeckajucca mačoju ci kałam. Na pupok pieraviazany, až pakul jon nia zhoicca, pasypać žoŭtavatym paraškom, jaki zaviecca *dermatolem*. Parašok heny chutka hoić ranu i zabiaśpiečvaje ad zaražeńnia. Na pupok pakłaści kusok čystaje vaty, padkłaŭšy jaje adnačasna pad pupavinu, kab taja zasychajučy nia mulała trybuška. Navierchu pieraviazać pajaskom ci bandažom i apranuć dzicia.

Pierad takimi ŭchodami, jak i pierad kupańniem, treba mieć *narychtavanyja*: maleńkuju, barchanovuju pościłačku, na jakoj kładuć dzicia, kab nia peckać kłustaściu paścieli, dalej treba mieć saročku, kaftančyk, vatu, alivu, dermatol, pajasok i dźvie pialuški.

Jak apranyvać dzicia j zakručyvać u pialuški, abhavaryli my ŭžo raniej. Uchodžvacca z kupańniem ci vycirać alivaju treba ŭ ciopłaj izbie, kab nia było skraźniaka. Čysta vymytaje dzicia prystavić da hrudziej, a nakarmiŭšy — pakłaści spać. Błahi abyčaj pry kupańni j paśla jady — *abmyvańnie rociku j jazyka*. Časta ad hetaha raście ŭ rociku hrybok. Zamiest taho, kab abmyvać — lepš paśla karmleńnia dać 1—2 łyžački pieravaranaje vady. Rocik tady sam ačyścicca, a dziciaci nie paškodzim.

Vycirajem alivaju dzicia, pakul značycca nie adpadzie pupavina. Kali-ž pupok zahoicca, treba pačać kupać dzicia. Kupać najlepš u hadzinu paśla karmleńnia, abo chutka pierad tym, jak prychodzić para karmić.

Kupać u izbie, dzie temperatura nia mienšaja, jak 20—21 hradusaŭ. Kab dziciaci nie pieramučyć i nie zastudzić, rabić usieńka chucieńka j składna. Dziela hetaha, jak było havorana, treba narychtavać usieńka, što tolki budzie patrebnaje (pościłačka, pialuški, pudra, kusok hanučki, jakoju myjem dzicia, myła, vopratka). Kupać najlepš na čatyry ruki, značycca — kali pamahaje jašče adna asoba. Adna trymaje dzicia na levaj ruce ŭ vańnie, a pravaju myje jaho namylenaju hanučkaju, druhaja asoba mylić hanučku j pamahaje kupać. Hanučka budzie lepšaju da myćcia, jak hubka, dziela taho, što hanučku lahčej čaściej vymyć i vyvaryć z chuściom dziciačym. U hubcy hraź astajecca j łučajučy z vadoju ŭ rocik dziciaci moža vyklikać abo hrybok abo chvarobu kišok. Vada da kupańnia dziciaci kab mieła 37—38 hradusaŭ. Kali niama termometru ŭ chacie, možna źmiarkavać temperaturu vady takim sposabam, što kładziem hoły łokać ŭ vadu: — kali nia budzie zahoroča, značycca dobraja.

Przesyłka opłacona ryczałtem

Piśmy ŭ hazetu:

а. Л. Гарошка

(у адказ „Бел. Фронту“)

Стоўпцы. Адміністрацыйная ўлада загадам з 15 траўня 1939 г. выселіла з нашых ваколіц (з прыгранічнай паласы) беларускага духоўніка а. Лявона Гарошку. *„Беларускі Фронт“*, падаючы аб гэтым, ні з сяго, ні з таго робіць выселенаму беларускаму духоўніку няправільны й крыўдны закід, што а. Гарошка „ня вёў ніякай грамадзка-беларускай працы“.

„Бел. Фронт“ сьцьвярджае, што а. Гарошка Беларус і ўніяцкі сьвяшчэньнік. Гэта праўда. А я праваслаўны Беларус. Нягледзячы на гэтую невялікую розьніцу рэлігійную, я змушаны ў імя справядлівасьці выступіць у абароне беларускага сьвятара й сказаць аб ім праўду.

Такіх Беларусаў, як а. Лявон Гарошка, дай Божа як найбольш. Праўда, ён газэты ня выдаваў, але ён там, дзе бываў, рабіў вялікую беларускую работу. Таксама праўда, што а. Гарошка паза душпастырствам іншай працы ня вёў, бо ня мог. Але-ж ён душпастыраваў **пабеларуску!** Няўжо-ж гэткую працу „Бел. Фр.“ уважае неграмадзкай? Калі так, то блага! А калі прызнае душпастырства Беларускага сьвяшчэньніка праводжанае пабеларуску працай грамадзкай, то зашто зьневажае выселенага адміністрацыйнай уладай беларускага сьвятара, цьвердзячы, што ён „ня вёў ніякай грамадзка-беларускай працы“.

Няхай гэты мой голас направіць зробленую беларускай газэтай крыўду а. Гарошку.

Праваслаўны Беларус

5.VI.1939 г.

Cikaviacca čytačami biełaruskich hazet

Haradziej. U našych vakolicach ciapier pašyrajecca „Chryścijanskaja Dumka“. Čytajuć jaje ŭsie, chto tolki dastanie z pošty ci z druhoha boku. Cikavicca čytačami „Chr. Dumki“ palicyja. Pytaje, kolki chto egzemplaraŭ vypisvaje j čamu vypisvaje ahułam. Ale kaža, što heta hazeta lehalnaje j zabaranić jaje vypisvać ci čytać niamožna. Z pošty byvaje, što niekatorych numaroŭ nie atrymlivajem. Padavali reklamacyi j ničoha z hetaha. Pošta navat nia choča biez apłaty prymać paštovaj hazetnaj reklamacyi. Mnohija padpiščyki skaržacca, što niekatorych numaroŭ „Ch. D.“ nie atrymali j dziela hetaha nia majuć całaha hadovaha kampletu hazety. Moža ŭ hetaj spravie što paradzić redakcyja?

Lavončyk

Ad redakcyi: Reklamacyi hazetnaj apłačvać nia treba. Redakcyja paasobnyja numary „Ch. D.“ maje j moža vysłać tolki z 1939 h, a z minułych hadoŭ jość całyja hadaviki. Vypisvajučy hazetu ci inšyja druki prosim pisać vyrazna.

ПІЛЬНАЕ! *ВАЖНАЕ!*

ПРЫЙМАЕЦЦА ПАДПІСКА НА АНТОЛЁГІЮ ПАВАЕННАЙ БЕЛАРУСКАЙ ПАЭЗІІ

Антолёгія—гэта збор выбраных лепшых узорных твораў паэзіі. У анталёгію беларускай паваеннай паэзіі увойдуць творы каля 50 паэтаў: усходніх і заходніх.

З мноства беларускіх савецкіх паэтаў у зборнік увойдуць паэты найбольш рэпрэзэнтатыўныя, нажаль у нас мала ведамыя. Сярод іх многа зьліквідаваных камуністычнымі маскоўскімі уладамі. Першым чынам з савецкіх маладых паэтаў у зборнік увойдуць: Язэп Пушча, Уладзімер Дубоўка, Максім Лужанін, Алесь Дудар—Глыбоцкі, Уладзімер Жылка, Валеры Моракоў, Паўлюк Трус, Алесь Звонак, Уладзімер Хадыка, Міхась Чарот, А. Ушакоў, А. Александровіч, Пятрусь Глебка, Пятрусь Броўка, і многа, многа іншых. У журнале „Калосьсе“ некаторыя з гэтых паэтаў ведамы з перадрукаваных іхніх твораў.

З заходніх паэтаў у зборнік увойдуць творы Н. Арсеньневай, Міхася Машары, Максіма Танка, Хв. Ільляшэвіча, Міхася Васілька і іншых аўтараў.

У кнізе кожнага з паэтаў будзе папераджаць кароткая аўтобіографія або біографія і кароценькая характарыстыка яго творчасьці, а такжа будуць зьмешчаны многіх паэтаў фатаграфіі.

Апроч надрукаваных твораў, у кнізе чытач знайдзе на першых бачынах адпаведныя артыкулы аб беларускай літаратуры.

Кніжка фармату 21×15 см. налічаць будзе каля 300 бачын.

Кніжка выйдзе з друку у чацьвертым квартале сёлета. Рэдагуюць кніжку рэдактары і супрацоўнікі „Калосься“.

Дзеля таго, што выданьне кніжкі вымагае вялікіх коштаў, выдавецтва антолёгіі беларускай паваеннай паэзіі просіць усіх зацікаўленых парупіцца прыслаць падпіску.

Падпіска на одзін экзэмпляр „Антолёгіі“ ліча 5 зл. Па выданьні кніжка будзе даражэйшай.

Парупцеся прыслаць падпіску! Грошы перасылаць на адрас выдавецтва „Калосься“: Вільня, Завальная 1—2. Паштовы нумар разрахункового пераказу „Калосься“ — 58.

Антолёгія беларускай паваеннай паэзіі павінна знайсьціся ў кожнай беларускай хаце, у кожнага беларускага інтэлігента, у кожнага Беларуса, у кожнага зацікаўленага справамі й развоем беларускай літаратуры чалавека чужой нацыянальнасьці.

Рупцеся прыслаць заказ—падпіску! Гэтым прысьпешыцца выданьне вельмі цэннай і патрэбнай кніжкі.

Рэдакцыя і выдавецтва „Антолёгіі беларускай паваеннай паэзіі“

РЭДАКЦЫЯ «ХРЫСЬЦ. ДУМКІ» выражае перакананьне, што чытачы «Хрысьц. Думкі» прымуць да сэрца справу анталёгіі беларускай паваеннай паэзіі, і масава, не адкладаючы, прышлюць на выданьне гэтай цэннай кніжкі заказы — падпіску.

Padpiska na „Chr. Dumku“: na hod—3 zał., na paŭhodu—1 zał. 50 hr., na try miesiacy—1 zał. Cana asobnaha numaru — 10 hr. Zahranicu padpiska ŭ dva razy daražej. — Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŽNIAK — Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК — Выдавец КС. АД. СТАНКЕВІЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. — Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1